

Centar za prava deteta

Пројекат финансира
Европска унија

#EУ
ЗА ТЕБЕ

VODIČ ZA FACILITATORE

„Razvod roditelja i zaštita dece“

septembar 2020.

SADRŽAJ

O VODIČU	3
VEŽBA 1 „U TUĐIM CIPELAMA“	4
VEŽBA 2 „OTUĐUJUĆE VERSUS NEOTUĐUJUĆE REAKCIJE“	7
VEŽBA 3 „ULOGI RAZLIČITIH AKTERA U PROCESU RAZVODA“	9

O VODIČU

Vodič za facilitatore nudi praktične savete i vežbe koje će koristiti stručnim radnicima iz pravosuđa i socijalne zaštite kao važna alatka u daljem širenju znanja i veština u oblasti zaštite dece u slučajevima visokokonfliktnih razvoda roditelja. Nastao je kao deo [obuke](#) „Razvod roditelja i zaštita dece“ koju je Centar za prava deteta održao u periodu od 13. do 15. jula 2020. godine, u okviru [projekta](#) „Pozitivno roditeljstvo“, koji se sprovodi uz finansijsku podršku Evropske unije u okviru programa Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava u Srbiji. Projekat sufinansira Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade RS, a sprovodi se uz podršku Pravosudne akademije i Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu. Cilj ovog projekta jeste doprinos zaštiti svakog deteta u Srbiji od svih oblika nasilja kroz efikasan zakonodavni okvir koji se dosledno primenjuje u svim okruženjima.

Imajući u vidu to da brojna istraživanja pokazuju da deca čiji su roditelji dugoročno u visokokonfliktnom razvodu imaju podjednake teškoće kao deca koja su žrtve fizičkog zlostavljanja i zanemarivanja, Centar za prava deteta je u saradnji sa domaćim i međunarodnim ekspertkinjama u oblasti zaštite dece u slučajevima visokokonfliktnih razvoda razvio detaljno osmišljen i prilagođen program koji za cilj ima jačanje kapaciteta profesionalaca koji rade sa decom i porodicama u sistemima pravosuđa i socijalne zaštite. Pored pružanja dodatnih znanja u oblasti zaštite dece, posebno u slučajevima visokokonfliktnih razvoda, obuka je imala za cilj da se stručni radnici osnaže za to da uz praktikovanje novostečenih znanja i veština sami dalje obučavaju i osnažuju svoje saradnike i roditelje sa kojima su u kontaktu.

Stručni radnici imaju priliku da osveže i dalje unapređuju svoja znanja u ovoj oblasti putem platforme za e-učenje Centra za prava deteta koja je takođe nastala u okviru gorepomenutog projekta. Vodič za facilitatore i [Priručnik za trenere/ice „Razvod roditelja i zaštita dece](#), kao i dodatna literatura, koji su dostupni na platformi za e-učenje Centra za prava deteta, poslužiće kao značajan resurs u budućem radu stručnih radnika u socijalnoj zaštiti i pravosuđu.

VEŽBA 1 „U TUĐIM CIPELAMA“

Cilj vežbe:

Glavni cilj ove vežbe je da stručni radnici što bolje razumeju sa kakvim se teškoćama suočava dete koje prolazi kroz razvod svojih roditelja. Metodom decentracije, učesnici se za trenutak izmeštaju iz uloge stručnih radnika i stavljaju u poziciju deteta koje prolazi kroz razvod svojih roditelja i pritom mora da se izjasni sa kim želi da živi.

Uputstvo za izvođenje vežbe:

Podelite učesnicima/ama po dva prazna lista papira i jednu olovku. Vodite ih kroz vežbu tako što ćete im govoriti da urade sledeće:

1. Uzmite dva lista papira i olovku.

2. Na prvom papiru napišite 5 najdražih iskustava ili sećanja sa svojom majkom.

3. Na drugom papiru napišite 5 najdražih iskustava ili sećanja sa ocem.

4. Sada vas molim da iscepate samo jedan od ova dva papira. Iscepajte ga potpuno, na sitne komadiće. (Možda će vam ovaj zadatak biti težak, ali molim vas da ipak izaberete jedan papir i iscepate ga.)

Nakon vežbe postavite učesnicima sledeća pitanja:

- ✓ *Kako ste se osećali kada ste morali da izaberete koji ćete papir iscepati?*

- ✓ *Kako ste se osećali dok ste ga cepali?*
- ✓ *Na koji način je ovo kratko iskustvo slično iskustvu deteta u visokokonfliktnim i manipulativnim razvodima? Po čemu je različito?*

- ✓ Šta mislite kako dete prevladava te emocije koje ste osetili i o kojima smo razgovarali?
- ✓ Šta ste osećali prema moderatoru grupe kada je od vas tražio da se odreknete jednog papira?
- ✓ Na koji način je to slično, a na koji različito, od detetovih osećanja prema roditelju koji očekuje od njega da odbaci drugog roditelja (otuđujući roditelj).
- ✓ Kakva biste osoba bili bez tih iskustava koje smo sada odbacili cepajući papir?

- ✓ Šta bi za vas bilo drugačije?

VEŽBA 2 „OTUĐUJUĆE VERSUS NEOTUĐUJUĆE REAKCIJE“

Cilj vežbe:

Uputstvo za izvođenje vežbe:

Podelite učesnike/ce u 5 grupa. Nakon toga, podelite im papire sa izjavama koje su karakteristične za decu razvedenih roditelja, tako da svaka grupa dobije papir sa po tri izjave. Zamolite učesnike da za svaku datu izjavu smisle kako bi roditelj mogao da reaguje, i to u dva pravca:

- Reakcija roditelja koja vodi dete u pravcu otuđenja
- Reakcija roditelja koja je adekvatnija i ne vodi u pravcu otuđenja.

GRUPA 1

1. „Mama nikada ne kuva, vodi nas kod babe da jedemo.“
2. „Meni je tata obećao da nikada neće imati drugu ženu, rekao je da on nije kao ti, već da sam mu ja najvažnija na svetu.“
3. „Tata mi je rekao da ću ja da živim kod njega kad se završi suđenje i da će da me upiše u drugu školu.“

GRUPA 2

1. „Tata, mama kaže da je tvoja nova žena stranac i da se nikada neće lepo brinuti o meni nego se samo pravi.“

2. „Ja neću više da se prezivam kao tata nego kao ti.“
3. „Kod tate se bolje brinu o meni, jedem zdravu hranu.“

GRUPA 3

1. „Tata neće da nam potpiše da nas vodiš na more jer nas nećeš vratiti.“
2. „Neću kod tate, hoću da se igram sa svojim drugarima.“
3. „Mama mi uvek govori da ti lažeš.“

GRUPA 4

1. „Neću da idem kod tate, on mi ne da da oblačim stvari koje mi ti spakuješ.“
2. „Tata mi nikad ne da da ponese kući igračke koje mi je kupio.“
3. „Tata, ja kad mami hoću da pričam kako mi je slatka sestra koju sam od tebe dobila, ona kaže: ‘ma pusti to, to nije važno’.“

GRUPA 5

1. „Mama, tata mi uvek kupuje lepše poklone od tebe jer on ima više para.“
2. „Ona tamo baba me stalno tera da jedem.“
3. „Tata mi ne da da te zovem telefonom.“

Nakon rada u grupama, predstavnik svake grupe sumira rezultate grupnog rada. Takođe im možete postaviti neka od sledećih pitanja:

1. *Koju vam je vrstu reakcije roditelja bilo teže da smislite? Zbog čega?*
2. *Šta ste sve uzeli u obzir dok ste smišljali koja je adekvatna reakcija roditelja?*

VEŽBA 3 „ULOGI RAZLIČITIH AKTERA U PROCESU RAZVODA“

Cilj vežbe:

Ova vežba ima za cilj da se što bolje razumeju uloge različitih aktera u procesu razvoda, tako što će se stručni radnici naći u cipelama svojih kolega/inica iz drugih sektora.

Uputstvo za sprovođenje vežbe:

Podelite učesnike u 5 grupa. Objasnite im da je ovo vežba u kojoj je zadatak da probaju da razmišljaju i donose odluke kao stručni radnici grupe kojoj pripadaju u toku vežbe (ne kao predstavnici profesije kojoj zaista pripadaju). Grupe su sledeće:

- **GRUPA 1 – SUDIJE**
- **GRUPA 2 – ADVOKATI**
- **GRUPA 3 – CENTAR ZA SOCIJALNI RAD**
- **GRUPA 4 – VEŠTACI**
- **GRUPA 5 - ZDRAVSTVENI RADNICI**

Zadatak svake grupe je da definiše uloge stručnih radnika iz preostale 4 grupe u interresorskoj saradnji (npr. članovi grupe SUDIJE definišu uloge advokata, centra za socijalni rad, veštaka i zdravstvenih radnika). Vreme trajanja rada u grupama je 25 min. Nakon toga, grupa ili predstavnik grupe predstavlja rad grupe i zaključke do kojih su došli. Facilitator za to vreme na flip čartu/tabli pravi jedinstvenu tabelu rezultata proisteklih iz grupnog rada, o čemu potom svi grupno diskutuju.

Model tabele koja je nastala tokom Treninga za trenere „Razvod roditelja i zaštita dece“

ULOGE RAZLIČITIH AKTERA U PROCESU RAZVODA – KAKO STRUČNJACI IZ RAZLIČITIH SISTEMA VIDE ULOGE DRUGIH AKTERA

OČEKIVANJA OD 	SUDIJE	CZSR	VEŠTACI	ZDRAVSTVO	ADVOKATI
SUDIJE		<ul style="list-style-type: none"> Precizno mišljenje kome poveriti dete Precizno o modelu viđanja Predlog o merama zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> Završni korak prema konačnoj odluci 	<ul style="list-style-type: none"> Precizan izveštaj o zdravstvenim potrebama deteta 	<ul style="list-style-type: none"> Da ne odugovlače postupak Da štite najbolji interes deteta
CZSR	<ul style="list-style-type: none"> Hitnost postupka Izricanje privremene mere Postavljanje jasnog zahteva centru Od centra da ne traže odluku o poveravanju, već roditeljske kompetencije Izvršni postupak – rešiti problem nepoštovanja sudskih mera 		<ul style="list-style-type: none"> Procenu roditeljskih kompetencija Procenu kako su zadovoljene potrebe deteta Procenu da li ima otuđenja 	<ul style="list-style-type: none"> Detaljan nalaz i opis Da se izjasne o nasilju Da se izjasne o zlostavljanju 	<ul style="list-style-type: none"> Da ne mogu da utiču na stručne postupke Da stranke usmere u pravcu medijacije
VEŠTACI	<ul style="list-style-type: none"> Odluke u skladu sa najboljim interesom deteta Poštovanje rokova 	<ul style="list-style-type: none"> Nalaz na osnovu uvida u dokumentaciju, razgovora sa roditeljima i detetom, terenskih poseta i heteropodataka 		<ul style="list-style-type: none"> Da obezbede tretman i lečenje po potrebi 	<ul style="list-style-type: none"> Da informišu stranke o ulogama pojedinih aktera Da rade u interesu

	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Izricanje privremenih mera ✘ Precizno definisanje naloga i zahteva ✘ Zaštita deteta kao posebno osetljivog svedoka 				<p>deteta, a ne stranke</p> <ul style="list-style-type: none"> ✘ Da se ne mešaju u stručne postupke ✘ Da ne potpiruju konflikt
ZDRAVSTVO	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Jasni zahtevi (koje podatke, cilj, očekivanja...) ✘ Da ne traže pregled na nivou veštačenja ✘ Da poznaju nadležnosti zdr. radnika i institucija 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Podatke o porodici, odnosima ✘ Jasan razlog upućivanja ✘ Izveštaj o planu zaštite deteta 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Detaljnu i kompletnu procenu ✘ Deljenje informacija 		<ul style="list-style-type: none"> ✘ Veći fokus na interes deteta ✘ Veća etičnost
ADVOKATI	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Hitnost postupanja ✘ Pokušaj mirnog rešavanja spora 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Da se mejlom obaveste o terminima sastanaka u Centru, razgovora sa porodicom, terminima terenskih posetama i imenu voditelja slučaja ✘ Da naprave sintetizovano mišljenje ako su 2 centra u pitanju 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Da bude komisija veštaka sa liste ✘ Da se izjasne o roditeljskim kompetencijama ✘ O emocionalnim vezama deteta ✘ Da savetnici ne mogu da daju svoj nalaz i mišljenje 	<ul style="list-style-type: none"> ✘ Davanje nalaza potrebnih za veštačenje ✘ Da terapeut, lekar koji leči ne može da bude veštak 	<ul style="list-style-type: none"> ✘

IMPRESUM

Izdavač:

Centar za prava deteta
Dobračina 29/3A, 11000 Beograd
www.cpd.org.rs

Za izdavača:

Jasmina Miković
Direktorka Centra za prava deteta

Urednica:

Jelena Petrović, Centar za prava deteta

Vodič pripremila:

Spec. med. psih. Teodora Minčić

Vodič za facilitatore je izrađen u okviru projekta „Pozitivno roditeljstvo“, koji je finansijski podržala Evropska unija u okviru programa Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava u Srbiji.

Sadržaj i stavovi izneti u ovom vodiču ne odražavaju nužno stavove donatora.

Svi pojmovi upotrebljeni u ovom vodiču u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.